

TAŞUCU'NUN ŞEHİRSEL GELİŞİMİ VE ÇEVREYLE İLİŞKİLERİ

Orhan GÜRBÜZ*

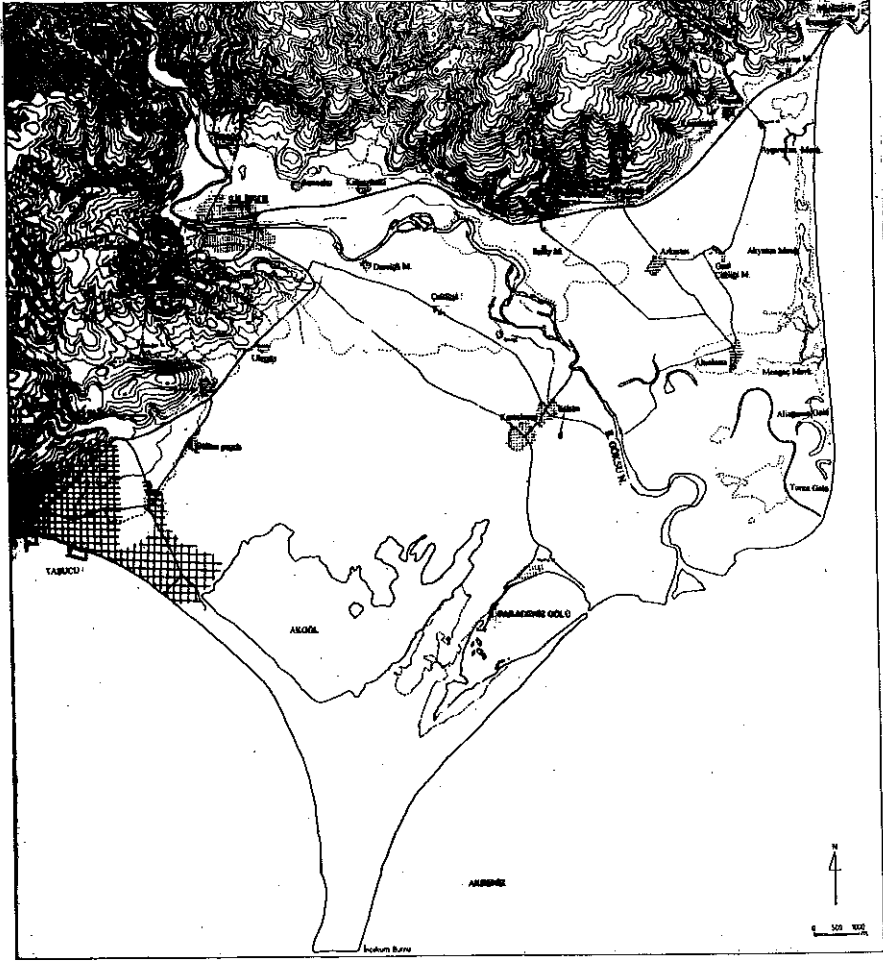
Giriş:

Taşucu, doğu Akdeniz kıyısında Göksu deltasının batı ucunda, Silifke- Antalya karayolu üzerinde yer alır. İdari açıdan bağlı olduğu ve fonksiyonel ilişkide bulunduğu Silifke'ye yaklaşık 8 km uzaklıkta olan şehir, delta alüvyonları ile kalkerlerden oluşan anakayanın temas sahasına yerleşmiştir. Bu yüzden şehrin yerleşim alanı ova ve yamaçları kapsar. Ovada yer alan kısmı şehrin yerleşim alanının yaklaşık % 75'ni oluşturur. Şehrin geri kalan kesimi miosen kalkerlerinden oluşan yamaçlar üzerindedir. Bu kalker kütle kıyıdan itibaren yükselerek şehrin batı kesimlerini oluşturur. Şehrin bu kesimde yayılması sınırlıdır. Taşucu'nun üç mahallesi (Reşadiye,Çavuşbucağı ve Kum)Göksu deltasının 4. Zaman alüvyonları üzerinde yer alır. Miosen kalker kütleinin eteklerinde birikinti koni ve yelpazelerine de rastlanır. Kuzeyde Ulugöz deresinin ovaya indiği kesimde büyük bir birikinti yelpazesi görülür. Reşadiye ve yeni mahallenin bir kısmı az eğimli bu oluşuklar üzerindedir. SEKA Taşucu fabrikası ile Çavuşbucağı ve Kum mahallesi bütünüyle düz ve alçak delta alüvyonları üzerindedir. Kıyı kesiminde yer alan Kum mahallesi büyük ölçüde plaj ve kumul sahası üzerinde kurulmuştur.

1997 Sayımında Taşucu'nun nüfusu 9000 olarak tespit edilmiştir¹. Diğer taraftan tatil evlerinin sakinlerinin ve diğer turistlerin gelişiyile yazın şehrin nüfusu yaklaşık olarak 40000'e ulaşmaktadır. Sayımda tespit edilen miktarı fazla olmamasına karşılık, nüfusun yaz devresindeki mevsimlik de olsa artışı, fonksiyonel özellikleri ve fizyonomisine bağlı olarak Taşucu'nu küçük bir şehir olarak nitelemek yanlış olmayacaktır. Taşucu'nun kuruluşunda ve başlangıçtaki gelişmesinde, iskele özelliği ve balıkçılık önemli rol oynamıştır. Ancak sonraki gelişmesinde, yoğun bir tarım alanı olan Göksu Deltası'nın da kısmen etkisi olmuştur. Diğer taraftan şehir Delta'nın, üzerinde yer aldığı kesimini, kentsel gelişmeye bağlı olarak etkilemiştir. Bu yüzden Delta'nın çeşitli özelliklerinden kısaca söz etmek yerinde olacaktır. Göksu Deltası yaklaşık olarak 15000 Hektar genişliğindedir. Doğu Akdeniz kıyısının en önemli tarım alanlarından birisi olan Delta, 10069 km²'lik su toplama alanıyla Akdeniz bölgesinin başlıca akarsuları arasında yer alan Göksu nehrinin Pleistosen'den zamanımıza kadar taşıdığı materyallerin birikmesiyle oluşmuş bir alüvyal sahadır. Nehir, Delta içinde sık sık yatak değiştirmiştir. Göksu'nun eski yataklarını Delta'da görmek mümkündür. Bunların bir

* Yard. Doç. Orhan Gürbüz İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

¹ Belediye yetkilileri gerçek nüfusun 11000-12000 arasında olduğunu, sayımda tespit edilen miktarın sayım sırasındaki aksaklıklardan kaynaklandığını ifade etmektedirler.

Şekil 1: Taşucu'nun Göksu Deltasındaki Yeri.

kısımında halen su vardır. Su dolu eski nehir yatakları ve kopmuş menderesler dışında Delta'da başka bir çok sulak alana da rastlanır. Bunların en büyükleri Akgöl(1200hektar) ve Paradeniz(390 hektar) lagünleridir. Göksu Deltası'ndaki su yüzeylerinin toplam alanı yaklaşık 2.000 hektardır. Kıyı kesiminde geniş plajlar ve kumullar yer alır. Delta'daki sulak alanlar ile plaj ve kumullar korunması gereken doğal değerlerdir.

Delta'nın deniz seviyesinden yüksekliği 0-10 m arasındadır ve güneyden kuzeye doğru yükselir. Kıyı kesimi ve sulak alanlar çevresindeki topraklar, yeraltı suyu seviyesinin çok yüksek olması ve tuzluluk nedeniyle tarıma uygun değildir. Bunun dışında kalan sahalarda yıl boyunca çok yoğun bir tarımsal faaliyet vardır. Tarıma elverişli toplam arazi Delta'nın yaklaşık 10.000 hektarlık kısmını kapsar. Bunun yaklaşık 8000 hektarı üzerinde tarla ürünleri, 1350 hektarı üzerinde de meyve bahçeleri (çoğunlukla narenciye) yer alır. Tarımsal alanın 7.222 hektarı DSİ sulama şebekesiyle, geri kalanı da çiftçi olanaklarıyla (yeraltı suyu ve nehir yatağından pompajla yararlanarak) sulanmaktadır. Böylece Delta'daki tarım alanlarının tamamında sulama yapılabilmektedir.

Gerek toprak şartlarının uygunluğu, gerekse elverişli iklim koşulları nedeniyle Göksu Delta'sında tarımsal faaliyet bütün yıl sürmekte ve çok çeşitli ürünler yetiştirilmektedir. Gerçekten, iklim özellikleri ele alındığında bitki yaşamı için uygun şartlar gösterdiği anlaşılır. Silifke istasyonunun verilerine göre, yıllık ortalama sıcaklık 18.8 derece, yıllık ortalama yağış ise, 611.6 mm'dir.

Aylık sıcaklık ortalamalarına göre, yılın 6 ayında sıcaklık 20 derecenin üstündedir. Aylık ortalama sıcaklık sadece en soğuk ay olan Ocak'ta 10 derecenin altına (9.4) düşmektedir. Ortalama sıcaklık, en sıcak ay olan Ağustosta 27.8 derecedir. En sıcak ay ile en soğuk ay arasındaki sıcaklık farkı (18.4) düşüktür. Bu elverişli sıcaklık şartları, birçok bitkiyle birlikte bazı tarım ürünlerinin de vejetatif faaliyetlerini kış mevsiminde de sürdürebilmelerine olanak sağlar. Diğer taraftan donlu günler de çok azdır (ortalama 1.1). Genellikle don olayı çok fazla sürmez ve çoğunlukla geceye isabet eder.

Yıllık ortalama 611.6 mm olan yağışın %61'i kışın düşer. En az yağış yaz mevsimindedir (9.1 mm, %1.5). Yaz kuraklığının fazla olması nedeniyle tarımda yazlık ürünler için sulama şarttır. Yağış yağmur şeklindedir. Kar ve dolu şeklindeki yağışlara çok nadir rastlanır.

Bu koşullar altında Göksu deltasında tarımda yılda en az iki ürün alınabilmektedir. Tarımsal çalışmalar kış mevsiminde de sürdürülmektedir. Özellikle Çavuşbucağı mahallesinde tarım başlıca gelir ve geçim kaynağıdır. Diğer taraftan Taşucu'nda ikamet edip tarımsal faaliyetlerden gelir sağlayanlar da vardır.

Taşucu limanındaki (Taşucu iskelesi + SEKA) kullanım, mevcut kapasiteye oranla çok düşüktür. Liman, hinterlandındaki gelişmelere uzun yıllar cevap verebilecektir. Gelecekte Konya-Karaman-Silifke- Taşucu arasında demiryolu bağlantısı yapılırsa Taşucu limanı fonksiyonel olarak önem kazanacağı gibi, çevrenin ekonomik durumu da çok farklı bir boyut kazanacaktır.

Taşucu limanına kayıtlı tekne sayısı 290'dır. Bunlardan 13'ü büyük olmak üzere 263 adedi balıkçı teknesidir. Taşucu iskelesinin hemen yanına bir de balıkçı barınağı yapılmıştır. 1977 yılında yapılan balıkçı barınağında yatlar da barınabilmektedir.

Karayolu ulaşımına gelince Taşucu Mersin-Silifke-Antalya karayolu üzerinde yer alır. Şehrin, kavşak noktası olan Silifke üzerinden Karaman ve Konya'yla ve dolayısıyla İç Anadolu'yla karayolu bağlantısı vardır². Bu durum, Taşucu iskelesinin hayli geniş bir hinterlanda sahip olmasını sağlamıştır. Karayolunun, ekonomik faaliyetlerden özellikle turizme önemli katkısı olmuştur. Konya'dan gününbirlik rekreatif amaçla Taşucu'na gelenlere rastlanmaktadır. Diğer yandan Taşucu'nda bulunan tatil evlerinin önemli bir kısmı da Konya ve diğer bazı İç Anadolu illerimizde yaşayan kişilere aittir.

Ayrıca, SEKA kağıt fabrikasının ürünlerinden bazıları da karayoluyla iç kesimlere taşınabilmektedir. Fakat, bölgenin genel ekonomik potansiyeline bağlı olarak Konya'yla demiryolu bağlantısının sağlanması veya Adana-Mersin demiryolunun Silifke- Taşucu'na kadar uzatılması çok yararlı olacaktır.

Kum mahallesinde bulunan stabilize uçak pisti, ulaşım amaçlı kullanılmaya elverişli değildir. Bu pist 1974 Kıbrıs barış hareketi sırasında acil inişler ve helikopter kullanımı için yapılmıştır. Bugün sadece ilaçlama uçakları tarafından kullanılmaktadır. Havayolu ve havaalanının ulaşım açısından önemi büyüktür. Ancak, yörede Göksu deltası dışında havaalanı yapımına uygun topoğrafya bulunmamaktadır. Göksu deltasına havaalanı yapımı ise, gelecekte çok daha hayati önem kazanacak verimli bir ziraat alanının ve mevcut doğal ortamın korunabilmesi konusunda güçlüklerle ve olumsuzluklara neden olacaktır. Yani, uzun dönemde faydasından daha çok zararı olabilecektir.

2-Turizm:

Bir kıyı yerleşmesi olmasına bağlı olarak Taşucu'nda turizm önemlidir. Göksu deltasının batı ucunda bulunan Taşucu, sahip olduğu plaj alanları, çevresindeki kalanklar ve lagünlerle dikkati çekmiş ve 1960'lı yılların sonundan itibaren turizm ve rekreasyon alanı olarak önem kazanmaya başlamıştır. Diğer taraftan Taşucu çevresinde günlük güneşlenme süresi 11 - 12 saati bulmaktadır. Ortalama deniz suyu sıcaklığı ise, Mayıs sonlarında 20 derecenin üzerine çıkmakta ve Ağustos'ta 27 dereceyi bulmaktadır. 1970'li yıllarda Taşucu ve çevresi Silifke şehrinin rekreasyon alanı olarak, hafta sonları daha çok olmak üzere giderek yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Daha sonraları İç Anadolu'nun çeşitli illerinden yazın tatil için Taşucu'na gelenler artmaya başlamıştır.

² Silifke üzerinden Karaman - Konya ve dolayısıyla İç Anadolu'yla karayolu bağlantısı Antik Çağ'dan itibaren vardı (Ramsay, Çev. M. Pektaş, 1960, s:46 - 47)

Özellikle 1980'li yılların başlarına kadar yazın Taşucu'nda yabancı turistlere sıkça rastlanıyordu. Bunlar çoğunlukla Türkiye'den Transit geçen ve gezme-görme turizmi kapsamında seyahat eden turistlerdi. Ancak, 1980'li yıllarda İran'daki karışıklıklar ve arkasından başlayan İran-Irak savaşı nedeniyle bütün Türkiye'de karayoluyla transit geçiş yapan turistlerin azalmasına ve turistik seyahatin organize turlara kaymasına bağlı olarak Taşucu'na gelen yabancı turist sayısı iyice azalmıştır. Bugün Taşucu'nda yabancı turiste az rastlanmaktadır.

Buna karşılık rekreatif faaliyet kapsamında Taşucu'na gelenler ile yerli turist sayısı artış göstermiştir. Bunlardan birçoğunun tatil evi sahibi olma talebine bağlı olarak Taşucu'nda mesken sayısı hızla artmış ve bu durum şehirde yapısal değişikliklere neden olarak yerleşme düzenini etkilemiştir. Kum mahallesi, bu özelliğe bağlı olarak oluşmuştur. Buradaki meskenlerin çok azında yıl boyunca sürekli oturulmaktadır. Çoğunluğu, yazın bir süre ikamet edilen tatil evleridir ve kış süresince fonksiyonel değildirler.

Taşucu'nda ilk turistik otel 1970'de hizmete giren 60 yataklı "Lades Otel" dir. Bu otel Taşucu iskelesinin doğusunda kıyıda yer alır. En son açılan otel ise (1998 başları) , yine aynı mevkide 260 yataklı beş yıldızlı "Best Resort otel" dir. Taşucu'nda 1998 yılı itibarıyla 8 otel ve 14 pansiyon bulunmaktadır. Bunların toplam yatak sayısı 1.000 civarındadır.

Kağıt fabrikası'nın hizmete girmesi ve ortaya çıkan kağıt hamuru kokusu ile baca gazları, itici bir faktör olarak Taşucu'nda turizmi olumsuz etkilemektedir. Bu sebepten turistler Mersin- Antalya arasındaki diğer turistik yerleri tercih etmektedirler. Taşucu, Alanya ve Anamur gibi bir turizm merkezi olabilirdi.

Taşucu'nda turistik tesisler (otel, motel, pansiyon vb.) çoğunlukla Reşadiye ve Mansuriye mahallelerinin kıyı kesimlerinde yer almaktadır. Tatil evlerinin çoğunluğu ise, Kum mahallesinde bulunmaktadır. Bu mahallenin genişlemesinin sınırlanması dolayısıyla yakın yıllarda Mansuriye mahallesinin yüksekte kalan kesimlerinde de tatil evlerinin yoğunlaştığı görülmektedir

3-Sanayi :

Taşucu'nda bugün bulunan tek sanayi tesisi SEKA kağıt fabrikasıdır. Ancak Taşucu'nda imalat faaliyetinin tarihi 19. Yy'a kadar inmektedir. Bugün Reşadiye mahallesinde belediye binasının bahçesinde sadece bacası kalan un fabrikası, Osmanlı döneminde 19. yy'da yapılmıştır. Bu un fabrikası Taşucu ve Silifke çevresinde o zamanlar geniş alanlarda ziraatı yapılan buğdayı değerlendiriyordu. Burada elde edilen un Taşucu iskelesinden gemilerle Osmanlı ülkesinin diğer kesimlerine sevk edilmekteydi. O zamanın koşullarında karayolu ulaşımının dezavantajlarına karşılık denizyolu daha hızlı, daha ekonomik ve daha emniyetli bir taşıma sağlıyordu. Un fabrikasının Taşucu'nda kurulmasının önemli bir nedeni de bu özellikti. Un fabrikası 20 yy'da değişen coğrafi şartlara bağlı olarak fonksiyonunu kaybetmiş ve faaliyeti durdurularak yıkılmış; uzun bacası tarihi eser olarak kalmıştır. Bundan sonra SEKA Kağıt Fabrikası hizmete girene kadar Taşucu'nda herhangi bir imalat faaliyeti söz konusu olmamıştır.

Taşucu'nda faaliyet gösteren SEKA Kağıt Fabrikası 1984 yılında hizmete girmiştir. Başlangıçta Antalya'da inşa edilmek üzere projelendirilmiş fakat tepkiler yüzünden vazgeçilmiş ve fabrikanın kuruluş yeri olarak Taşucu tercih edilmiştir. Liman özelliği, şehirlerarası karayolunun bulunması ile imalat sırasındaki su ihtiyacının sağlanması açısından Göksu nehrinin varlığına bağlı olarak Taşucu, kağıt fabrikası için, işletme açısından kuruluş yeri olarak uygun bir yer olmuştur.

Entegre bir tesis olan SEKA kağıt fabrikası, yılda 90.000ton çimento torba kağıdı ve 155.000 kraftliner kartonu üretme kapasitesindedir. Yılda 85.300 ton kraft selülozu veya 146.900 ton kraftliner selülozu üretilmektedir. Fabrika, sahip olduğu enerji ünitesiyle, kullandığı elektriği büyük ölçüde üretebilmektedir. 1.031 (1994 yılı) kişinin çalıştığı fabrika Taşucu-Silifke çevresinin önemli bir istindam alanıdır.

Fabrikanın yerleşim alanı 2.016.692 m²'dir. Bunun 50.000 m²'si kapalı alan olmak üzere 340.000 m²'si kullanım alanıdır. Taşucu'nun imar planlı alanının (900 hektar) yaklaşık % 20'sini kaplamaktadır. fabrika arazisi, Reşadiye, Mansuriye ve yeni mahalle ile Çavuşbucağı ve kum mahalleleri arasında Silifke-Antalya karayolun'dan denize kadar uzanmaktadır. Fabrika, tarım alanı üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla yaklaşık 200 hektarlık tarım sahasını tarımsal kullanımın dışında bırakmıştır.

Ulaşım, turizm ve sanayi faaliyetleri Taşucu'nun varlığı ve gelişmesinde başlıca rolü oynayan fonksiyonlardır. Bunların yanında bir kıyı yerleşmesi olmasına bağlı olarak kıyı balıkçılığı önemlidir. Daha öncede belirttiğimiz gibi, Taşucu limanına 13'ü trol teknesi olmak üzere 276 balıkçı teknesi kayıtlıdır. Sayıları 400-500'ü bulan balıkçılar kıyı sularında ve Göksu deltasındaki lagünlerde avlanmaktadırlar. Avlanan balık miktarı yıllık 100 ton civarındadır. En çok avalanan balık türlerinin başlıcaları kefal, levrek, çipura, izmarit, mercan ve yılan balığıdır. 1.500 kg. civarında da karides avlanmaktadır. Avlanan balıkların çoğunluğu Balıkçı Kooperatifi aracılığıyla satılmaktadır.

Diğer taraftan verimli bir aluviyal ova üzerinde bulunması dolayısıyla Taşucu çevresinde tarım önemli bir yere sahiptir. Çavuşbucağı mahallesi, daha önce de belirtildiği gibi, kırsal niteliğini hala korumakta ve 1997'de 600 olan nüfusunun çoğunluğu ziraatle meşgul olmakta ve geçimini sağlamaktadır. Çavuşbucağı'nın 177 hektar olan alanının yaklaşık %80'i üzerinde sulamalı ziraat yapılmakta ve çeltik, buğday, çilek, susam ve çeşitli sebzeler yetiştirilerek yüksek verim alınmaktadır..

Küçük bir şehir olması ve yakınında (yaklaşık 8 km.) bulunan Silifke şehrinin etki alanında yer alması nedeniyle Taşucu'nda ticaret faaliyetleri gelişme olanağı bulamamaktadır. Toptancı esnafına rastlanmaz. Perakendeci dükkanlar ile mevcut nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik meslek gurupları bulunmaktadır. Taşucu'nun iş ve ticaret alanı Reşadiye mahallesinde bulunan meydan çevresi ile Antalya karayolunun bu kesimin paraleline isabet eden kısmının iki yanında yer alır. İş ve ticaret alanı, Antalya karayolunun kenar kesimleriyle meydanı gerisindeki belediye binasının bulunduğu kesime yakın yıllarda genişlemiştir.

Yerleşme Sahası ve Gelişim Yönleri:

Taşucu, mücavir alanlarıyla birlikte 1700 hektarlık belediye sahasına sahiptir. Bu sahanın 900 hektarı onanlı imar alanıdır ve daha öncede belirttiğimiz gibi yaklaşık olarak %75'i Göksu deltası aluviyonları üzerinde yer alır. Geri kalan %25'i ise, Miyosen kalkerlerinden oluşan temel arazi üzerinde yamaçlarda bulunmaktadır. Onanlı imar sahası üzerinde Taşucu, 5 mahalleden oluşmaktadır. Bunlar; Reşadiye(83,7 hektar), Mansuriye(146 hektar), Yenimahalle (49,7 hektar), Çavuşbucağı(177 hektar) ve Kum(312 hektar) mahalleleridir. Yine bu saha içerisinde yer alan SEKA Kağıt Fabrikası, sosyal tesisleri ve liman tesisleriyle birlikte 226 hektarlık alanda ayrı bir mahalle gibidir.

Mansuriye mahallesi ve Yenimahalle büyük ölçüde temel arazi üzerinde yamaçta ve etek sahalarında yer almaktadırlar. Diğerleri ise, alüviyal ovada ve kumul sahası (Kum mah.) üzerindedirler. Özellikle SEKA'nın 200 hektarlık tarım alanı kaybına neden olması dikkat çekicidir. Kum mahallesi ise, 312 hektarlık alanda kumulların tahrip edilmesi pahasına meydana getirilmiştir. Sonuçta bu sahadaki ekolojik ortam bozulmuştur.

Taşucu'nun en eski mahalleleri Reşadiye ve Mansuriye'dir. İskele, balıkçı barınağı, iş ve ticaret alanı ile belediye binası ve diğer yönetim birimleri büyük kısmıyla Reşadiye mahallesinde bulunmaktadır. Reşadiye mahallesi, doğuya ve kuzeye SEKA arazisine doğru yayılmıştır. Böylece bugün, kuzeyde SEKA ile Antalya karayolu arasında kalan ve 1985'te yapılan imar planında tarım alanı olarak korunması planlanmış olan saha da ikamet alanı durumuna gelmiştir.

Mansuriye mahallesi, Antalya karayolu paralelinde yamaç boyunca yukarıya doğru yayılmıştır. Büyük turistik oteller kıyı boyunca bu mahallede bulunmaktadır. Taşucu'nun bu kesimde kıyı boyunca yayılması, arazinin orman işletmesine ait olması sebebiyle sınırlı kalmıştır. Bizce bu durum doğal güzelliği olan kıyımın korunması ve görüntü kirliliği yaratılmaması açısından son derece olumlu olmuştur. Fakat bu mahallede öngörünüm açısından binaların iki katla sınırlı kalması daha uygun olurdu.

Çavuşbucağı mahallesi, kırsal özelliğini, Taşucu'na bağlandığı 1955'ten beri korumuştur. Taşucu'nun merkezine yaklaşık 1 km mesafedeki 325 meskenden oluşan 600 nüfuslu (1997 yılı) bu mahallede şehrsel nitelik taşıyan gelişme pek olmamıştır. Çavuşbucağı'nın kıyıya nispeten uzak olması ve ziraattan elde edilen gelirin yeterli bulunması bunun başlangıçta başlıca sebebidir. Daha sonra 1990'da Göksu deltasının özel çevre koruma bölgesi ilan edilmesi Çavuşbucağı'nın iskan alanı olarak gelişmesi tehlikesini şimdilik ortadan kaldırmıştır.

Yenimahalle ve Kum mahallesi Taşucu'nun yeni kesimleridir. Yeni mahalle, özellikle 1984 yılında SEKA Kağıt Fabrikası'nın açılmasından sonra gelişmiştir. Nitekim, kuzeyde Silifke karayolunun batısı boyunca uzanan mahallede oturanların önemli bir kısmını kağıt Fabrikası'nda çalışanlar oluşturmaktadır. Mahallenin, karayolunun batısı boyunca yamaçta ve etek arazide yayılması başlangıçta planlanmamışsa da yayılmanın bu yönde olması, ova kesimindeki tarım alanlarının korunması açısından son derece isabetli olmuştur.

Doğuda kıyı boyunca SEKA arazisinden Akgöl lagünü yakınlarına kadar uzanan Kum mahallesi, kıyı gerisinde drenaj kanalına kadar yayılır. Bu mahalle tamamıyla turizm fonksiyonuna bağlı olarak ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Eski kumul sahası üzerinde bulunan mahallede ilk meskenlerin görülmesi 1975'ten sonraya rastlamaktadır. Başlangıçta hayvancılık yapan ve kumullar üzerinde hayvan otlatanlara ait birkaç mesken mevcutken daha sonra Çukurova Elektrik dinlenme tesisleri kurulmuştur³. Özellikle 1982'den sonra tatil siteleri veya konut kooperatifleri adı altında bu kıyı kesimi meskenlerle dolmuştur. Kum mahallesinde 2530 iskan izinli olmak üzere toplam 4500 mesken olmasına rağmen 1997'deki sayımda nüfusu 600 olarak tespit edilmiştir. Daha öncede belirtildiği gibi, bu mahallede bulunan meskenlerin çoğunluğu sadece yaz devresinde tatil amaçlı kullanılmaktadır. Kış devresinde ise fonksiyonel değildirlir. Göksu deltasının 1990 yılında özel çevre koruma bölgesi ilan edilmesi ile Kum mahallesinin daha da genişlemesi engellenmiştir. Aksi takdirde batıda Akgöl ve İncekum burnuna doğru yayılmaya devam etmesi kaçınılmazdı.

Bugün, yerleşim alanı açısından Taşucu'nun, batı yönünde yamaçlar boyunca yükseklere doğru ve kuzey yönünde Silifke - Antalya karayolu boyunca (karayolunun batı kesimi) Silifke'ye doğru geliştiği gözlenmektedir. İlgililerin ifadelerinden edindiğimiz izlenimlere göre bu durumun planlanmış bir olay olmadığı anlaşılmaktadır. Göksu deltasının " Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak ilan edilmesi nedeniyle Delta üzerinde genişleme olanağı kalmamış, yine batı kıyıları boyunca arazinin Orman İşletmesi'ne ait olması dolayısıyla yerleşim alanı gelişmemiştir. Bu tablo, bir plana bağlı olarak ortaya çıkmamış olmasına rağmen, sahanın doğru kullanımı bakımından çok isabetli olmuştur. Taşucu'nun, Silifke karayolunun batı kesimi boyunca gelişmesi plan hükümlerine alınmalı, yeni konut alanları ve diğer kullanımların bu yöne, yani kuzeye doğru yönlendirilmesi ve alt yapı yatırımlarının yapılması uygun olacaktır. Coğrafi açıdan bakıldığında çevrenin morfolojisi ve sit şartları bunu gerektirmektedir. Doğal çevrenin ve tarım alanlarının korunabilmesi için de bu bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gözlemlerimizin sonucuna göre, Taşucu'na yaklaşık 8 km uzaklıktaki Silifke şehri de ikamet ve şehirselleşme alanı olarak aynı karayolunun batı kesimi boyunca güneye doğru gelişmektedir. Bunun sonucu olarak gelecekte Taşucu ile Silifke arasında bir konurbasyon (conurbation) olayının gerçekleşmesi kuvvetle muhtemeldir.

SONUÇ :

Taşucu, özellikle 1982'den sonra şehirselleşme süreci nisbeten hızlanmış; 1997 sayımında 9000 olarak tesbit edilen fakat yaz devresinde 40.000'e ulaşan nüfusu ve fonksiyonel gelişmesiyle küçük bir şehirdir. Ancak şehir, idari bakımdan bağlı bulunduğu yaklaşık 8 km mesafedeki Silifke'nin etkisiyle hızlı bir gelişme gösterememiştir. Şehir, 19. yy başlarından itibaren üstlendiği, başlangıçtaki varlık sebebi

3 Genellikle Türkiye kıyılarının yapılaşmasında öncülüğü kamu kuruluşlarının dinlenme tesisleri yapmıştır. Taşucu-Mersin arasında yerleşme alanları dışındaki kıyı kesiminde 1970'li yıllarda kamu kuruluşlarının eğitim v dinlenme tesisleri haricinde binaya rastlamak mümkün değildi. Sonuçta kıyıların, taşıma kapasitesi ve kullanımı açısından bugünkü olumsuz görünümü ortaya çıkmıştır.

olan Silifke'nin iskelesi olma fonksiyonunu bugünde sürdürmektedir. - 19. yy'a kadar Taşucu'na 5 km mesafedeki Limankalesi, Silifke ve çevresinin limanı olma özelliğine devam ettirmiştir. Bunun başlıca nedeni, o zamana kadar Göksu deltasının, bugünkünden daha geniş yer kaplayan sulak alanlarıyla ilişkili olarak malarya tehlikesi dolayısıyla yerleşmeye pek fazla elverişli olmamasıdır. Dolayısıyla M.Ö. 7. yy'dan 19. yy başlarına kadar eski Holmi, sonraki adıyla Limankalesi, yörenin liman ihtiyacına cevap vermiştir. Diğer taraftan Göksu nehri yoluyla gemiler Silifke'ye kadar sokulabiliyordu. Fakat, bugünkü Taşucu ile Limankalesi arasındaki kara ulaşımı, dağlık sahanın kıyından itibaren başlaması ve engebeler yüzünden zorluklarla yapılabilmekteydi. Göksu'dan ise, akışındaki düzensizlikler yüzünden her zaman ulaşımdan yararlanmak mümkün olmuyordu. Buna karşılık değişen coğrafi koşullar daha hızlı bir ulaşımı gerektiriyor ve eskisi gibi, iskele ve limanların korunabilmesi için kaleler inşa etmek zorunluluğu etkisini kaybetmişti. Diğer yandan tarımın gelişmesi ve Göksu deltasında tarım alanlarının genişlemesi, elde edilen ürünlerin (tahıl) başka bölgelere sevk edilmesinde kolaylıklar gerektirmekteydi. Sözü edilen değişme ve gelişmeler bugünkü Taşucu'nun iskele olarak öne çıkıp önem kazanmasına zemin oluşturmuştur.-

Taşucu, Cumhuriyet döneminde idari bakımdan Silifke'ye bağlı bucak merkezi. 1955'te de belediye olmuştur. Ancak, şehrsel hareketler büyük ölçüde turizm ve sanayiye bağlı olarak gelişmiştir. Bir kıyı şehri olması dolayısıyla konumu, doğal güzellikleri ve çevresindeki tarihi kalıntılar, Taşucu'nda 1970'li yıllardan itibaren turizm hareketlerinin artmasına neden olmuştur. Oteller, pansiyonlar ve özellikle tatil evlerinin (yazlık ev) artması, şehrin fiziksel anlamda yayılarak yerleşim alanının genişlemesiyle mevsimlik nüfus hareketlerinin artması sonucunu doğurmuştur. Kum mahallesi, bütünüyle 1982'den itibaren hızlanan, 1986'da yoğunlaşan tatil evleri yapımına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bu mahallede 2530'u imar izinli toplam 4500 konut bulunmaktadır.

Böylece 312 hektarlık kumul ve plaj sahası yerleşim alanı haline gelmiştir. Kumulların ortadan kaldırılmasıyla üzerlerine teşekkül eden ekolojik ortam yok edilmiştir. Coğrafi bakışla günümüzde, yok edildikleri taktirde geri getirilemeyen ekolojik veya genel anlamda doğal ortamların korunması gerekliliği, gelişen ve kalabalıklaşan dünyada her zamankinden daha önemlidir. Bu sahalarda kumulların yok edilmesi, kıyı alanlarının morfolojik bir unsurunun kaybedilmesi yanında üzerlerinde gelişen o ortama has bitki türleri (endemik türler dahil) ve canlı yaşamının da ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir. Diğer taraftan yapılar ve yolların oluşturduğu yük dolayısıyla sıkışan zemin, yeraltı sularının hareketini de kısmen kısıtlamıştır. Kum mahallesi, 1985 yılında hazırlanan imar planında "Gelişme Konut Alanı" olarak gösterilmiş ve önceliklere ek olarak hızla inşa edilen meskenlerle bugünkü görünümünü almıştır. Ortaya çıkan tablodan, imar planı hazırlanırken ilgili bilim dallarına veya ilgili bilim adamlarına danışılmadığı, görüşlerinin alınmadığı anlaşılmaktadır.

Göksu deltasının 2.3.1990 tarihinde "Özel Çevre Koruma Bölgesi" ilan edilmesiyle Kum mahallesi kısmen bu bölge içinde kalmış ve şehrin doğu kıyısı boyunca gelişmesi bugünkü durumuyla sınırlanmıştır. Ancak Kum mahallesi, kesin yapı yasağının getirildiği "hassas zon" dışında bırakılmıştır. Böylece, mahallenin 312

hektarlık sahasında belirli kurallara göre inşaat yapılabilmektedir. Yapılaşma, 19.03.1991 tarihinde onaylanan 1/1000 ölçekli Taşucu Kum Mahallesi Uygulama İmar Planı hükümlerine göre düzenlenmiştir. Bu plan hükümleriyle belirlenen ölçü ve niteliklerdeki binalar Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nın izniyle yapılabilmektedir. Bu konudaki kararlılığın zaman içinde korunması gereklidir.

Önceki sayfalarda da belirttiğimiz gibi, Taşucu'nun batı yönünde kıyı boyunca ve kıyı gerisinde gelişmesi arazinin Orman İşletmesinin ait olması dolayısıyla sınırlı olmuştur. Anlaşıyor ki, aynı sebepten imar planında bu yönde konut gelişme alanı yer almamıştır. Bu durum, şehir coğrafyası açısından dikkat çekicidir ve sonuçları bakımından çok olumludur. Sonuçta şehrin doğu kıyı kesimlerinde yayılması Özel Çevre Koruma Bölgesi ilanı, batı kıyı kesimlerinde yayılması da orman arazisi dolayısıyla sınırlanmıştır. Bu durum gerek bitki örtüsü ve genel anlamda doğal ortamın, gerekse tarım alanlarının korunmasını sağladığı gibi Taşucu'na, yerleşme açısından gelişme yönü veya alanı olarak kuzey kesimi göstermiştir. Şehir, Silifke karayolunun batı kesimi boyunca kuzey yönde yayılmaya açıktır. İmar planı bu yönde fiziksel gelişme hedeflenerek, karayolunun doğusuna geçmemek ve Delta'ya isabet eden tarım alanlarının korunması kaydıyla yeniden ele alınırsa çok yararlı olacaktır kanaatindeyiz. Bu durumda, Bolacalı Koyuncu köyü arazisinin karayolunun batısında ve Delta dışında kalan kesimlerinin de imar sınırları içine alınması gerekebilecektir.

Taşucu'nda yapılarda Mansuriye mahallesinde 4 kat, diğer mahallelerde 2 kat sınırlaması vardır. Kat sınırlamasının uygulanması, şehrin fizyonomisi açısından son derece yararlıdır. Ancak, büyük kısmı yamaçta yer alan Mansuriye mahallesinde uygulamanın 4 kat yerine 2 katla sınırlanması hem görünümün bozulmaması hem de topoğrafyaya uyum sağlanabilmesi açısından daha uygun olurdu. Çok katlı binalar için, sadece kıyıda nispeten uzakta olan, yukarıda değindiğimiz kuzey kesimler, yani Yenimahalle elverişlidir.

İmar planına göre TAKS (taban katsayısı), Kum mahallesinde %25, diğer mahallelerde %30-45 olarak uygulanmaktadır. Taşucu, gelişmesi nispeten yeni bir şehir olduğu için, mevcut olumsuz örnekler de gözönüne alınarak bu rakamların gelecekte daha yukarılara çekilmemesine dikkat edilmelidir.

Taşucu'nda kanalizasyon sistemi mevcut değildir. Müstakil yapılarda sızıntısız fosseptik çukuru, birden fazla binaya sahip sitelerde ise, atık su arıtma sistemi kurma zorunluluğu vardır. Ancak, atık su arıtma sisteminin tesis edilmesinin uygulamada olumlu bir sonuç vermediği veya uygulamada aksaklıklar olduğu görülmektedir. Sadece Taşucu'nda değil, civardaki birçok sitede kurulan atık su arıtma sistemleri verimli kullanılmamakta hatta bir kısmı hiç çalıştırılmamaktadır. Bunların periyodik değil, hergün denetlenmesi gerekir. Şehrin atık su arıtma ve uzaklaştırma sorununun en kısa zamanda merkezi bir sistemin kurularak daha fazla büyümeden çözülmesi gerekmektedir. Bu, hem şehrin kendisi hem de kıyı sularının korunması ve kullanımının sürekliliği açısından zorunludur.

Şehirdeki nispeten büyük oteller, iskelenin batısına isabet eden kıyıda yer alırlar. Otel ve moteller turizm için vazgeçilmez unsurlardır. Ancak kıyı kesiminde büyük ve çok katlı, fiziksel ortama uyum sağlama kaygısı taşınmadan oluşturulan yapılar

artık bu sektörde pek fazla tercih edilen bir özellik değildir. Turist, sürekli içinde bulunduğu ortamdan farklı ortamlarda tatilini geçirme eğilimindedir. Dolayısıyla turiste hizmet veren tesislerin, yörenin fiziksel ortamı ve mimari özellikleri gözetilerek inşa edilmeleri daha olumlu sonuç verir. Bu tesislerin Taşucu'nun mücavir alanının Göksu deltasına isabet eden kesimlerinde yapılmaması, başka kelimelerle deltanın turizm tesis alanlarının dışına çıkartılması veya gelecekte bu yönde çaba gösterilmemesi gerekir. Belediye mücavir alanının Limankalesine kadar uzanan batı kesimi turistik tesisler için daha elverişli şartlar arz etmektedir. Fakat turizm amaçlı yapıların Antalya karayolunun hemen gerisinde yer alan vadilerin yamaçlarında, coğrafi görünümde fazla yer kaplamayacak şekilde tesis edilmesi gerekir. Antalya karayolu ile kıyı arasında yani kıyı kesiminde yapılaşma, mevcut tesislerde gözlemlendiği gibi, hem görüntü kirliliği yaratacak hem de kıyı dengesinin bozulması tehlikesini arttıracaktır.

SEKA Taşucu Kağıt Fabrikası, yarattığı katma değer ve ekonomik hareketlilik ile istihdam açısından Taşucu ve Silifke çevresi ile ülkemiz ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. Ancak, çevredeki tarımsal faaliyetler ve doğal ortam üzerinde bazı olumsuz etkileri söz konusudur.

Fabrika, daha önce de sözünü ettiğimiz gibi, başlangıçta Antalya'da kurulmak üzere planlanmış, fakat Antalya'nın turizm bölgesi olmasına bağlı olarak ortaya çıkan tepkiler nedeniyle başka bir kuruluş yeri aranmış ve Taşucu seçilmiştir. Liman özelliği olması, Göksu nehrinin su potansiyelinin yüksekliği, işletme açısından fabrika için uygun şartlar arz etmektedir. Ancak Taşucu çevresi tarımın ve turizmin önemli olduğu bir yöredir ve bu bakımdan bir sanayi sahası olarak düşünülmemesi gerekir. Dolayısıyla fabrikanın, Taşucu'nda değil, Mersin şehrinin doğu kesiminde oluşmuş bulunan sanayi alanına kurulması daha uygun olurdu. Fabrikanın su ihtiyacı Berdan ırmağından veya yeraltı sularından karşılanabilirdi.

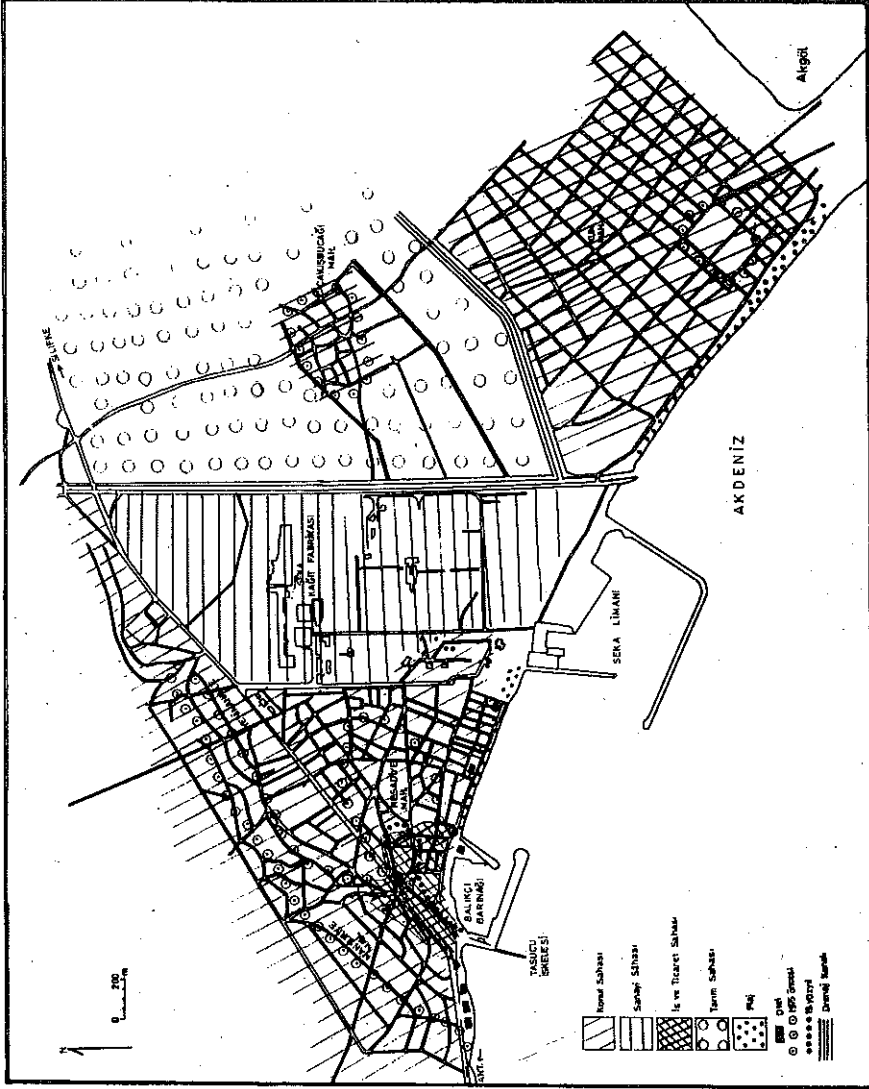
Fabrikanın baca gazı emisyonu ve kağıt hamuru kokusu yüzünden yabancı turistlerin Taşucu'nu tercih etmesi beklenemez. Bu bakımdan fabrika, Taşucu'nda turizm hareketleri ve turistik yatırımlar üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Diğer taraftan fabrika, kurulduğu kesimde yaklaşık 200 hektarlık sahayı tarımsal kullanım dışında bırakmıştır. Ayrıca, fabrikanın baca gazı emisyonu Göksu deltasındaki ziraat ürünlerini etkilemektedir. Emisyon hacimleri, tespit edilen sınır değerlerin üstündedir. Fabrika bacasından ortama verilen SO₂ 311 kg/saat NO_x 36 kg/saat, CO ise 12 kg/saat olarak tespit edilmiştir (ODTÜ Deniz Araşt. Enst. -1991). Sınır değerler ise, sırasıyla 100, 20 ve 5'tir.

Kağıt fabrikasının atık su arıtma sistemi mevcuttur fakat daha verimli çalıştırılması zorunluluğu gözlenmektedir. Arıtma sisteminden denize diffüzörle verilen atık sulardaki KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı), BOİ5 (Biyokimyasal Oksijen İhtiyacı) ve TAK (Toplam Askıda Katı madde) parametreleri sınır değerleri üzerine çıkabilir. Fabrikanın atık suları arıtma sisteminden geçirildikten sonra İncekum burnunun doğusunda kıyından 600 metre açıkta denize verilmektedir. Atık suların günlük ortalama debisi 11.000 m³ tür. Arıtmada meydana gelecek aksaklıklar Taşucu kıyılarının kirlenmesine ve kullanımının tehlikeye girmesine sebep olur. Atıksu arıtma sisteminin PH kontrollü ve sürekli Alum. (Alüminyum Sülfat) eklemeli olarak çalıştırılması, dinlendirme havuzlarının temizlenip genişletilerek atık suların dinlendirme

havuzlarındaki kalış süresinin uzatılması ile kimyasal çöktürme biriminin daha etkin olarak çalıştırılması zorunludur (ODTÜ Deniz Araşt. Enst. -1991).

Taşucu çevresinde hava, su, toprak kalitesinin korunması ve dolayısıyla bu kaynaklardan yararlanmanın sürdürülebilirliği açısından şehrsel planlamada sanayi faaliyetlerine yer verilmemesi gereklidir. Turizmin, çevrenin turistik değerlerinin doğru ve sürdürülebilir kullanımı amaçlanarak geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması son derece önemlidir. Ancak, şehrin, Delta kesiminde mevcutlar dışında yeni turizm yatırımları doğru bir uygulama olmayacaktır. Batı kıyıları boyunca imar planında yer verilen turizm tesis alanlarının kıyı kesiminin gerisine çekilmesi, yapılacak tesislerin geceleme ünitelerinin vadi ve yamaçlarda doğal görünüme uygun olarak inşa edilmesi gerekmektedir.

Şekil 3 : Taşucu'nda Fonksiyonel Dağılımı (1998)

KAYNAKÇA:

- ALTAY, M. HÂDİ, 1965, *Adım Adım Çukurova*, Çukurova Turizm Yayınları, No:1, Adana.
- ARDOS, MEHMET - 1968, Orta Toroslar ve Onun Akdenize Mücavir Kısımının Jeomorfolojik Problemleri, Evolution du Relief Dans le Partie Centrale du Taurus, *Türk Coğr. Derg.* Sayı 24 - 25, Ankara, s: 48 - 62.
- AREN, F. Ü., 1982, Kamu Malı Olarak Mekan, Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi, ODTÜ, Kasım 1981. Birinci Kitap, Ankara, s. 55-56.
- ASLAN, İZZET, 1988, *Silifke Tarihi*, Kemal Matbaası, Adana.
- BAYKAL, T., 1964, Çukurova Bölge Planı, "Türkiye'de Bölge Planlaması, Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması", *Sekizinci İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 14-18 Aralık, 1964, s.69-82.
- BENER, MUZAFFER,- 1965, Göksu Vadisi ve Taşeli Platolarında Karst, İst. Üniv. Coğr. Enst. Doktora Tezi (yayınlanmamış), İstanbul.
- BENER, MUZAFFER, 1967, Göksu Deltası, *İ.Ü. Coğrafya Enst. Derg.* Cilt:8, Sayı:26, İstanbul, s.86-100.
- ÇIPLAK, M. NECATİ, 1968, *İçel Tarihi*, Ankara.
- DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GN. MD. - 1974, *Ortalama ve Ekstrem Sıcaklık ve Yağış Değerleri Bülteni*, Ankara.
- DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GN. MD. - 1984, *Ortalama ve Ekstrem Sıcaklık ve Yağış Değerleri Bülteni*, Ankara.
- D.İ.E - *Genel Nüfus Sayımı* (idari bölünüş) 1935 ...1990.
- GÜNAY, BAYKAN -1982, Türkiye'de Turizm Planlaması Çalışmalarının Değerlendirilmesi, *Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi*, ODTÜ, Kasım 1981, İkinci Kitap, Ankara, s.329-349.
- GÜRBÜZ, ORHAN, 1995, Türkiye'de Kağıt Sanayi ve Silifke-Taşucu Kağıt Fabrikası, *Türkiye Coğrafya Dergisi*, Sayı:30, İstanbul, s.225-241
- GÜRBÜZ, ORHAN; 1994, Göksu Deltası'nın Doğu Kıyısında Kıyı Çizgisinin Gerilemesi ve Sonuçları, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı:29, İstanbul, s.409-417.
- GÜRTÜRK, SAMİ, 1988, *Silifke Tarihi*, Can Matbaası, İstanbul.
- MANSEL, A. MÜFİT, 1943, *Silifke Klavuzu*, Maarif Matbaası, İstanbul.
- ODTÜ Deniz Araştırma Enstitüsü-1991 "SEKA Akdeniz Müessesesi Taşucu Kraft Sellülozu, Kraft Kağıdı ve Kereste Fabrikaları Tesislerinin Gaz ve Katı Atıkları ile Atık Sularının Karakterizasyonu, Atık Su Arıtma Sisteminin İzlenmesi, Alınacak Önlemlerin ve Alıcı Ortama Etkilerinin Belirlenmesi" Konulu Proje Çalışmasına Ait Final Raporu, Haziran 1991, Erdemli-İçel.

- SELÇUK, A. - KILIÇ, B. - CELAL, F. - YETİŞ, Ü. - AKAN, G. -1994, SEKA Müesseseleri Beyazlatma Prosesi Atık Suları-Organik Bileşikler, İ.T.Ü., 4. Endüstriyel Kirlenme Sempozyumu, 26-28 Eylül 1994, İstanbul, s.219-230.
- SİREL, B. - PEKER, N. -1997, Doğu Akdeniz Bölgesinde Turizm Amaçlı Yapılaşmanın Çevreye Etkileri, "Doğayı Koruma Kent ve Ekoloji Sempozyumu", 18-19 Aralık 1997, İstanbul, s.146-157.
- TAŞKIRAN, CELAL -1993, *Silifke (Seleucia on Calycadnus) and Environs*, Sim Matbaacılık, Ankara.
- TEKİNDAĞ, ŞEHABETTİN M. C. - "Silifke Maddesi", İslam Ansiklopedisi, s:643- 648
- USLU, TURHAN -1993, Gökusu Deltası'nda Kıyı Kumul Yönetimi. Türkiye'de Kıyı Sulak Alanlarının Korunması ve Kalkınmanın Entegrasyonu, *Uluslararası Gökusu Deltası Çevresel Kalkınma Semineri*, 6-9 Ekim 1992, Silifke, Bildiri Metinleri, DHKD, s.139-149.